

Ida-Virumaa ettevõtete juhtide vaade töötajate keeleoskuse vajalikkusele

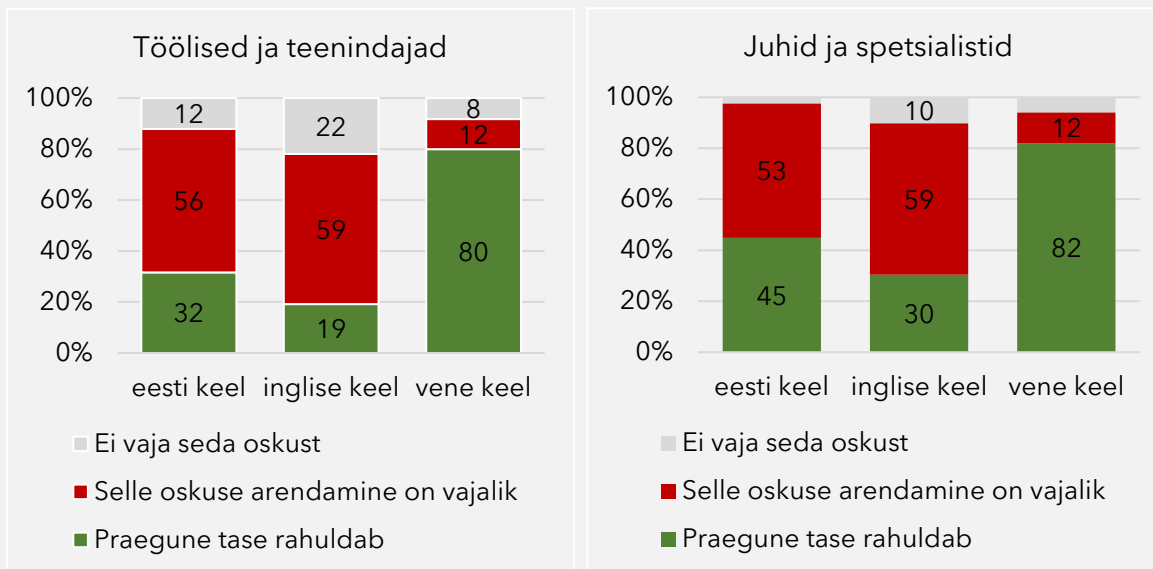
Avo Trumm, Triin Vihalemm

LÜHIRAPORT

Raport on valminud projekti „Ida Viru ettevõtluse teadusmahukuse suurendamise toetus: teadusvõimekuse pakkumise arendamine Ida Virumaal TA võrgustiku loomiseks,” fookusteema 4 „Siirdeprotsesside seire ja analüüs Ida-Virumaal” raames.

Ida-Virumaa tööjõu keeleoskuse mitmekesisus on jätkuvalt kriitiline tegur piirkonna majandusliku ja sotsiaalse arengu tagamisel, eriti õiglase ülemineku kontekstis. Eesti keele oskus on tööturul määrav, kuna see avab ligipääsu ametlikele protsessidele, koolitustele ja riiklikele teenustele ning vähendab segregatsiooni riski. Uuringud kinnitavad, et väga hea eesti keele oskus on otseselt seotud tööturu edukusega, eriti kõrgema staatusega ametikohtadel (Ridala, 2021). Samal ajal säilitab **vene keele oskus** praktilise väärtuse Ida-Virumaal ja muudes venekeelsetes piirkondades, kus see lihtsustab tööalast suhtlust ja klienditeenindust. Kuigi venekeelsetele töötajatele ei too vene keele oskus otsest kasu, on see eestlastele konkurentsieelis teatud sektorites (Bormann, Ridala & Toomet, 2019).

Inglise keele oskus omandab üha suurema tähtsuse seoses rohepöörde ja tehnoloogiliste uuendustega, mis eeldavad rahvusvahelist koostööd ja juurdepääsu ingliskeelsele erialakirjandusele. OSKA (2022) analüüs rõhutab, et rohepöörde ja digipöörde suurendavad vajadust inglise keele ja digioskuste järele, kuna need on vältimatud rahvusvaheliste projektide, EL-i rohepoliitika ja innovatsiooni rakendamisel. **Keeleoskuste tasakaalustatud arendamine on seega võtmetegur, et tagada tööjõu konkurentsivõime ja sotsiaalne sidusus ülemineku perioodil.**

Joonis 1. Väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete juhtide hinnangud töötajate keeleoskusele 2025. aastal (% , N=255)

Keeleoskuse vajadus Ida-Virumaa tööturul

Ida-Virumaa väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete küsitluse andmete analüüs näitab, et keeleoskuse arendamine on piirkonna tööandjate jaoks oluline tegur, eriti üleminekuperioodil (joonis 1). Kolme peamise keele – eesti, inglise ja vene – roll on erinev, kuid mustrid on mõlemas töötajagrupis sarnased.

Eesti keele oskus on tööturul kriitiline. Tööliste ja teenindajate praegune tase rahuldab ligikaudu kolmandikku tööandjaid ning juhtide ja spetsialistide eesti keele oskus on piisav ja rahuldav ligi pooltel juhtudel. Samas **peavad üle poole tööandjatest vajalikuks nii madalamal kui ka kõrgemal positsioonil olevate töötajate eesti keele oskuse parandamist.** Tööliste seas on veidi rohkem

„Me oleme riigiasutus ja me ei võta tööle mitte ühtegi riigikeelt mittevaldavast inimest. Loomulikult piirab see oluliselt meie valikuid, kuid keeleõpega tegelemine ei ole meie asutuse ülesanne.”

(Ida-Virumaa riigiasutuse esindaja)

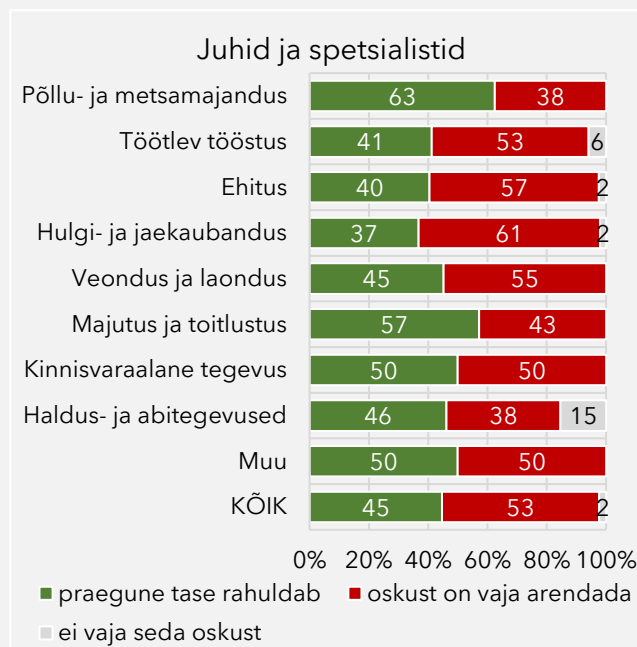
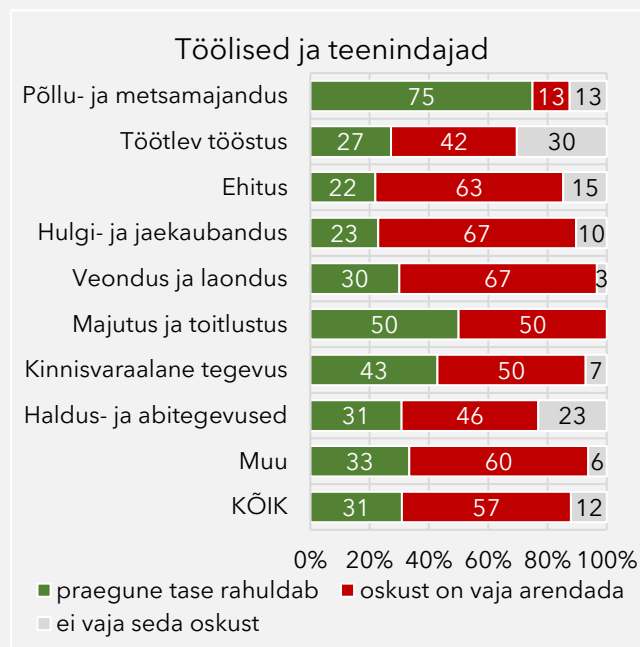
neid, kes eesti keelt ei vaja, kuid osakaal jääb siiski väikeseks. See viitab, et eesti keele täiendõpe on prioriteet kõigis ametirühmades.

Inglise keele oskus on tööandjate silmis kõige suurema arendamisvajadusega. Praegune tase rahuldab vaid umbes viiendikku töölisi ja kolmandikku juhte, samas kui ligi 60% mõlemast rühmast peab vajalikuks oskuse arendamist. Tööliste seas on märkimisväärne osa, kes inglise keelt ei vaja, mis viitab sektoripõhiste erinevustele. Inglise keele arendamine on siiski laiapõhjaline vajadus, eriti rahvusvahelise koostöö ja tehnoloogiliste uuenduste kontekstis.

Vene keele oskus on valdavalt piisav: üle 80% töötajatest hindab taset rahuldavaks ja arendamise vajadus on madal. See peegeldab keele rolli Ida-Virumaa igapäevases tööpraktikas. Kuigi vene keele täiendõpe ei ole prioriteet, säilitab see praktilise väärtuse kliendisuhtluses ja teeninduses.

Millised ettevõtted vajavad keelekoolitusi kõige enam?

Eesti keele oskuse parandamise vajadus on suur kõikides tegevusvaldkondades ning nii madalama kui ka kõrgema positsiooniga töötajate seas (joonis 2). Vaid tööstus-, ehitus- ja põllumajandustöölise puhul ning ja haldus- ja abitegevuste sfääris laiemalt (tegevusalad, mis on mõeldud ettevõtete ja organisatsioonide igapäevase töö korraldamiseks, tugiteenuste pakkumiseks ning juhtimisprotsesside toetamiseks) peab suhteliselt väike osa küsitletud tööandjatest eesti keele oskust suhteliselt ebavaljakuks. Põhjuseks võib olla nii asjaolu, et rahvusvaheliselt tegutsevates äriettevõtetes on sageli peamiseks töökeeleks inglise keel, aga ka leebemad riigikeele nõuded. Üsna ootuspäraselt on suurem keeleoskuse parandamise vajadus nendes sektorites, mis on seotud klientidega suhtlemisega – **hulgi- ja jaekaubandus** ning **veondus ja laondus**, kus 2/3 tööandjatest leiab, et töötajate eesti keele oskust tuleb parandada. Pääaegu sama kõrge on vajadus ka **ehituses** ja „muude tegevusalade“ rühmas.

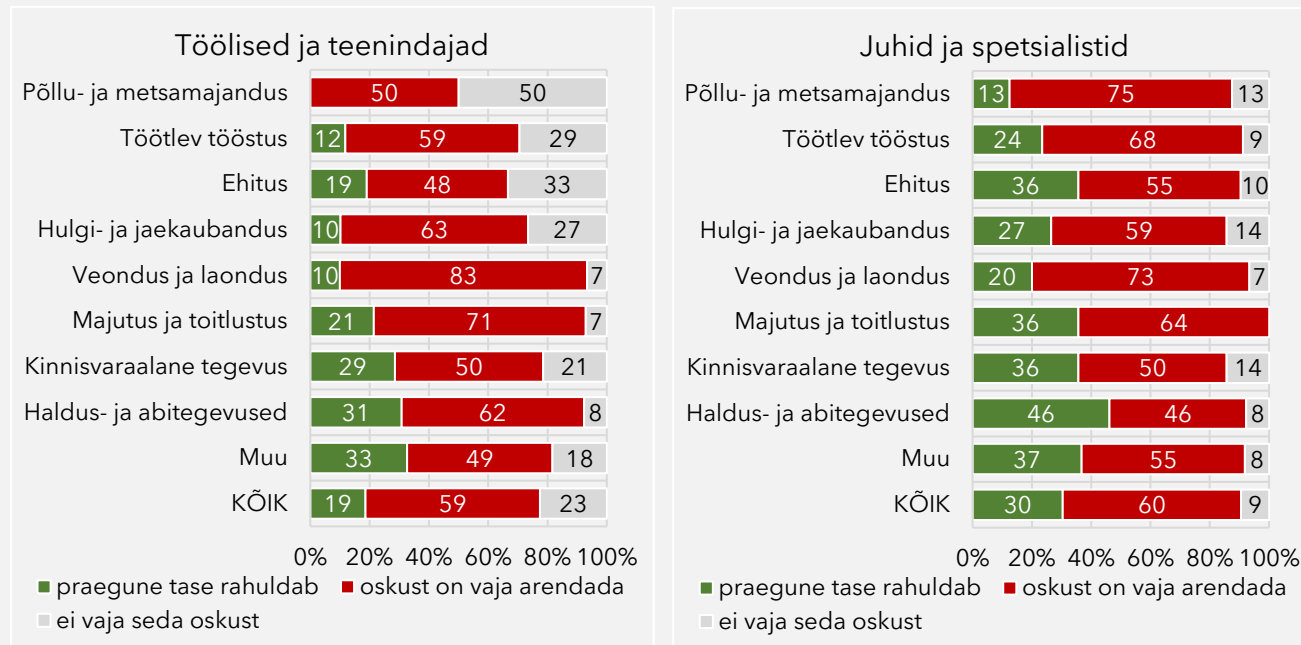
Majutuses ja toitlustuses ning kinnisvarasektoris tajutakse väiksemat arendamisvajadust, sest töötajate praegune keeleoskus on parem. mis viitab keeleoskuse olulisusele kliendisuhtluses.

Ka juhtide ja spetsialistide puhul ilmneb eesti keele oskuse parandamise vajadus samadel tegevusaladel: **hulgi- ja jaekaubandus**, **ehitus** ning **veondus ja laondus**. Töötlevas tööstuses ja „muu“ rühmas on vajadus samuti märkimisväärne. Tähelepanuväärne on, et paljudes valdkondades ei ole tööandjate seas neid, kes arvaksid, et juhtide ja spetsialistide ametirühmas pole eesti keelt vaja.

Kui vaadata, millistes valdkondades on kõige suurem osakaal ettevõtetest, kes peavad eesti keele oskuse parandamist vajalikuks ning on potentsiaalselt eesti keele koolituste tellijaks, siis need on **hulgi- ja jaekaubandus**, **ehitus** ja **veondus ja laondus** ning heterogeenne kategooria. „muud“ tegevusalad, mis kokku moodustavad enam kui 4/5 ettevõtetest, kus eesti keele oskuse arendamist vajalikuks peetakse.

Joonis 2. Väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete juhtide hinnangud töötajate eesti keele oskusele tegevusvaldkondade lõikes 2025. aastal (%; N=253)

Kõigis tegevusalades kokku leiab 60% tööandjatest, et **inglise keele oskust** tuleb arendada nii töötajate kui ka juhtide tasandil, kuid hinnang juhtide praegusele inglise keele oskusele on oluliselt kõrgem ning tööliste ja teenindajate puhul peetakse seda vähem vajalikuks. Jooniselt 3 on näha, et ettevõtete tegevusvaldkondade lõikes on ettevõtjate hinnangud üsna erinevad. **Tööliste ja teenindajate** puhul on kõige teravam vajadus veonduse ja laonduse valdkonnas, kus 4/5 tööandjatest peab tööliste/teenindajate inglise keelt arendamist vajavaks. Väga suur on vajadus ka majutuses ja toitlustuses, hulgi- ja jaekaubanduses ning haldus- ja abitegevuste valdkonnas. Ülejäänud valdkondades on tajutud inglise keele oskuse arendamise vajadus väiksem, kuid kõikides valdkondades iseloomustab suur vajadus inglise keele koolituste järele vähemalt pooli ettevõtteid.

Joonis 3. Väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete juhtide hinnangud töötajate inglise keele oskusele tegevusvaldkondade lõikes 2025. aastal (%), N=253)

Juhtide ja spetsialistide puhul on kõige kõrgem arendamisvajadus (üle 70% valdkonna ettevõtetest) põllu- ja metsamajanduses ja veonduses ja laonduses, kus senine inglise keele oskus on kõige tagasihoidlikum, kuid ka ülejäänud valdkondades on vajadus suur.

Kui vaadata, millistesse tegevusvaldkondadesse koondub kõige suurem osa neist ettevõtetest, kes üldse peavad inglise keele arendamist vajalikuks, siis kõige suurema koolitusvajadusega on nii tööliste kui juhtide kategoorias jae- ja hulgi- ja kaekaubandus ja „muud tegevusalad“; tööliste ja teenindajate puhul ka ehitus ja logistikasektor, juhtide ja spetsialistide rühmas töötlev tööstus ja ehitus.

Kokkuvõttes näitavad analüüsi tulemused, et eesti ja inglise keele õppe vajadus on Ida-Virumaal suur, kuid paremate tulemuste saavutamiseks on tarvis rohkem arvestada erinevate sihtrühmade (nii tegevusvaldkondi kui ametialaseid positsioone silmas pidades) vajadustega ning üldiste keelekursuste kõrval/ asemel pakkuda võimalust õppida erialast sõnavara reaalsetes suhtlussituatsioonides (näiteks

suhtluskeele ja teenindussõnavara õpetamine klienditeenindajatele ja läbirääkimiste, aruandluse ja tehniline terminoloogia arendamine juhtidele-spetsialistidele). Samuti on oluline pakkuda õpet õppijale sobivas vormis ja ajal (mikrokursused, veebipõhiseid lühimoodulid, mobiilõpe, töökohaõpe jm).

Kasutatud allikad:

- Ridala, S. (2021). *Essays on Language Skills and Labour Market Outcomes*. Doctoral Thesis, Tallinn University of Technology. DOI: 10.23658/TALTECH.11/2021.
- Bormann, S., Ridala, M., & Toomet, O. (2019). *Language skills in an ethnically segmented labour market: Estonia 1989–2012*. *International Journal of Manpower*, 40(2), 304–324.
- OSKA (2022). *Üldprognoos 2022–2031. Ülevaade Eesti tööturu olukorrast, tööjõuvajadusest ning sellest tulenevast koolitusvajadusest*. SA Kutsekoda.
- OSKA (2022). *Overview of the skills necessary for green and digital transition*. SA Kutsekoda.
- OECD (2021). *The demand for language skills in the European labour market*.